

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın da direktörüdür.

Ekonomik cehalet bir ticaret savaşı mı başlatacak?

Hem demokratlar hem de cumhuriyetçiler, Amerikan tipi popülist politikalar uyguluyor. Tekrar tekrar vergi muafiyetleri getirdiler kamu borcunu artırdılar ve genelde de düşük tasarruf ve yatırım oranlarından kaynaklanan yavaş ABD büyümesinin suçunu başka birilerine attılar.

ABD Başkanı Donald Trump'ın ofise geçmesinin üzerinden 100 gün geçtiği halde kendisi ve ticaret bakanı Wilbur Ross birinci sınıftaki ekonomi öğrencilerinin öğrenmekten kaçtığı bir ekonomik yanılığa düşmeye devam ediyor. Aslında ABD'nin düşük ve düşmekte olan tasarruf oranının bir sonucu olan bugünkü ticaret açığının, şu anda cari fazla veren iki ülke olan Almanya ve Çin tarafından uygulanan adaletsiz ticaret uygulamalarının bir göstergesi olduğunu iddia ediyorlar. Bu ekonomik cehalette sarılmış olmaları bir felakete neden olabilir.

Cari açık şöyle hesaplanıyor: Ticareti yapılan ürünler, hizmetler, net faktör gelirleri ve yurt dışından gelen transfer ödemeleri yurt içi yatırımlardan ulusal tasarrufları çıkartınca eşit oluyor. Bu bir teori değil. Bu gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) ile gayri safi milli gelir (GNI) arasında herhangi bir çelişki olmasın diye kurulmuş bir denklem. Liberal de olsanız muhafazakar da popülist veya ana akımcı olsanız da veya Keynezyen veya arz yanlısı olsanız da bu denklem doğrudur. Trump ve tüm işadamlığı marifetleri bile bu gerçeği değiştiremez. Ama buna rağmen Amerika'nın kendi tasarruf-yatırım dengesizliğini yansıtan bu cari açık yüzünden ticaret savaşı başlatmakla tehdit ediyor.

İthalat faturası

Bir ülkenin yatırımları ulusal tasarruflarını geçerse cari açık verir ve yatırımları ulusal tasarruflarından azsa cari fazla verir. Dengeli bir cari dengesi olan bir ülke için cari açık yatırımların hızı arttığında, tasarrufların hızı düştüğünde veya her ikisi birden gerçekleştiğinde meydana gelir.

ABD'nin korumacı politikalar uygulayan ülkelerle ticaret yaptığını düşünün. Eğer bu ülkeler ticaret rejimlerini liberal-

Eğer Trump ve kongredeki cumhuriyetçiler federal vergileri keserlerse yakında daha da kötü bir hâl alabilir. Bu gerçekten de ekonomik faturaların vadesi gelmeye başlamadan önce yıkıcı bir mali politika olabilir. Böyle olunca da tahmin edilebileceği gibi Trump ve ekibindekiler sözüm ona Çinli ve Alman ticaret politikalarına dair daha da saçma iddialarda bulunabilirler.

leştirse kendi sektörleriyle rekabet edebilmek için daha fazla ABD menşeli ürün ithal etme eğiliminde olurlar. O zaman ithalatta rekabet eden sektörler küçülür ve ihracat sektörlerinde kullanılmak üzere işgücünü ve sermayeyi serbestleştirir. İhracat yükseldikçe de daha yüksek ithalat faturasını ödeyecek olan döviz kuru gelirleri artar.

Popülist politikalar

Tersini düşünelim. ABD cari açığı sebebiyle yeni ithalat vergileri getirsin. Bu ithalat bariyerleri işgücü ve sermayeyi ihracat sektörlerinden çekip ithalatta rekabet eden sektörleri kaydırır, dolayısıyla ABD ticaret dengesini değiştiremezken ulusal geliri ve ortalama yaşam standardını da düşürür. Eğer ithalat bariyerleri cari açığı düşüren (dolayısıyla hükümet tasarruflarını artıran) ticaret vergisi şeklindeyse cari açık düşebilir ama bu etki bütçe aracılığıyla işe yarar ticaret politikası aracılığıyla işe yarayacağı kesin değildir.

ABD ticaret bariyerlerindeki bir azalmanın veya artışın ABD tasarruf ve yatırım oranlarına dolayısıyla ABD cari dengesine doğrudan bir etkisi olmasının belirli bir sebebi yok. Cari açığını düşürebilmek için ABD'nin ya daha fazla tasarruf etmesi ya da ekonomisine daha az yatırım yapması gerekir.

ABD'nin neden kronik bir şekilde cari açık verdiğini anlamak zor değil. ABD ulusal tasarruf oranları - özel tasarruflar + devlet tasarruflarının gayri safi milli gelirdeki payı - son 30 yılda dikkat çekecek ölçüde düştü. ABD tasarruf oranındaki düşüşün büyük bir çoğunluğu devlet tasarruf oranındaki düşüşten kaynaklandı.

ABD'de hükümet (federal, devlet ve yerel) net bir tasarruf yapamayan hükümet; yani şu anda harcanan para (tüketim için, kamu borcu üzerindeki faiz ödemeleri için ve ödemeler

için) gelirleri bugün itibarıyla GNI'nin yüzde 2'si oranında aşıyor. Bu şaşırtıcı bir durum değil. Sorunun aslan payı federal seviyede. Ronald Reagan'dan beri her başkan "orta sınıfa vergi muafiyetleri" ve başka vergi afları vaadetti, dolayısıyla gelirleri azaltarak federal bütçesi kronik bir açıklığa sürükledi. Demokratik başkanlar Keynezyen "teşvikleri" veya vergi kesintilerini desteklerken Cumhuriyetçiler ise güya "arz-yanlı" etkileri savundular.

Hem demokratlar hem de cumhuriyetçiler Amerikan tipi popülist politikalar uyguluyor: Tekrar tekrar vergi muafiyetleri getirdiler, kamu borcunu artırdılar (2007'de GSYH'nin yüzde 35'indeyken 2015 sonunda iki katına çıkarak yüzde 74 seviyesine yükseldi) ve genelde de düşük tasarruf ve yatırım oranlarından kaynaklanan yavaş ABD büyümesinin suçunu başka birilerine attılar. Şimdi ABD'li liderlerin hedefinde olma sırası Çin ve Almanya'nın.

Kral çıplak

Amerika'nın cari ve bütçesel dengesizlikleri eğer Trump ve kongredeki cumhuriyetçiler federal vergileri daha da keserlerse yakında daha da kötü bir hal alabilir. Bu gerçekten de ekonomik faturaların vadesi gelmeye başlamadan önce yıkıcı bir mali politika olabilir; kısa vadede belki popüler bir politika olduğu doğru. Daha büyük bir bütçe açığıyla ABD'nin cari açığı da aynen Reagan'ın vergi kesintilerinin 1980'lerin başında aniden federal bütçe açığını artırmış olması gibi hızla yükselir. Hal böyle olunca da tahmin edilebileceği gibi Trump ve ekibindekiler sözüm ona Çinli ve Alman ticaret politikalarına dair daha da saçma iddialarda bulunabilirler. Amerikalılar aptal yerine konulmalarına izin vermemeli. Kral çıplak; ithal edilmiş olsun ya da olmasın ve belli ki işinin ehli ekonomik danışmanları da yok.

